

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 166g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 440 alin. (3) și 453 lit. b) din Codul contravențional
(*omisiunea acordării unui statut procesual persoanei în privința căreia a
fost depusă o plângere contravențională*)

CHIȘINĂU

23 decembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 26 octombrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 23 decembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 440 alin. (3) și 453 lit. b) din Codul contravențional, ridicată de dl Victor Coda, parte în dosarul nr. 4r-31/2022, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet format din dnii judecători Ion Bulhac, Ghenadie Moroza și Ghenadie Lîsîi de la Curtea de Apel Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Printr-o încheiere din 8 septembrie 2021, un agent constator din cadrul Inspectoratului de Poliție Căușeni a refuzat pornirea procesului contravențional în privința dlui Victor Coda și a nei Vanessa Coda pe baza plângerii depuse de dna Ilona Sârbu. Această încheiere a fost contestată de dna Ilona Sârbu în fața instanței de judecată.

4. Printr-o hotărâre din 20 decembrie 2021, Judecătoria Căușeni, sediul central, a admis contestația și a anulat încheierea Inspectoratului de Poliție Căușeni din 8 septembrie 2021. Totodată, instanța de judecată a expediat cauza Inspectoratului de Poliție Căușeni pentru un control suplimentar și pentru înlăturarea omisiunilor constatate. Hotărârea a fost atacată cu recurs de dl Victor Coda și de dna Vanessa Coda la Curtea de Apel Chișinău.

5. În ședința de judecată din 20 octombrie 2022, dl Victor Coda a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 440 alin. (3) și 453 lit. b) din Codul contravențional.

6. Printr-o încheiere din aceeași zi, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„(1) Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului contravențional, adoptat prin Legea nr. 218 din 24 octombrie 2008, sunt următoarele:

Articolul 440

Procesul de constatare a faptei contravenționale și atribuțiile agentului constatatator

„[...]”

(3) **În cel mult 15 zile de la data sesizării, agentul constatatator este obligat să verifice sesizarea și să întreprindă măsurile prevăzute de prezentul capitol.**

[...]”

[*în redactarea Legii nr. 159 din 12 octombrie 2018, în vigoare din 9 decembrie 2018*]

Articolul 453

Actele preliminare

„În termen de 3 zile de la data intrării cauzei contravenționale în instanță, judecătorul verifică competența și, după caz:

[...]”

b) **fixează data examinării cauzei contravenționale, dispune citarea părților și altor participanți la ședință, întreprinde alte acțiuni pentru buna ei desfășurare.”**

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării susține că articolul 440 alin. (3) din Codul contravențional omite să prevadă obligația agentului constatatator, la etapa constatării faptei contravenționale, de a-i acorda un statut procesual persoanei în privința căreia a fost depus un denunț sau o plângere cu privire la comiterea unei contravenții. De asemenea, autorul notează că articolul 453 lit. b) din Codul contravențional omite să prevadă obligația instanței de judecată, la etapa judecării contestației depuse împotriva actelor agenților constatatatori, de a-i acorda un statut procesual persoanei care poate fi afectată de eventuala anulare a actului contestat. Autorul menționează că normele contestate creează o incertitudine juridică și nu-i oferă garanțiile necesare împotriva ingerințelor arbitrare.

10. Totodată, autorul afirmă că omisiunile în discuție nu-i asigură dreptul la apărare. Mai mult, pentru că legalitatea încheierii de încetare a procesului contravențional este examinată de instanța de judecată în lipsa persoanei în privința căreia a fost depus un denunț sau o plângere, această omisiune îi încalcă și dreptul de acces liber la justiție.

11. În fine, autorul sesizării susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul contravențional, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul procedurii de recurs de o persoană în privința căreia a fost emisă o încheiere de încetare a procesului contravențional.

15. Curtea reiterează că, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de instanța de judecată din oficiu și de părțile în proces, inclusiv de reprezentanții acestora, ale căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme pe care o consideră neconstituțională (§ 77 și punctul 1 din dispozitivul Hotărârii citate). La interpretarea acestui concept, Curtea are în vedere sensul atribuit de Curtea Europeană noțiunii de victimă stabilită la articolul 34 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea DCC nr. 36 din 22 martie 2022, § 28).

16. Articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 31).

17. Potrivit Curții Europene, o persoană nu poate pretinde la statutul de victimă a unei încălcări a dreptului la un proces echitabil în baza articolului 6 din Convenție care a avut loc în cadrul unor proceduri în care aceasta a fost achitată sau care au fost încetate (a se vedea *Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 103).

18. Mai mult, articolul 6 din Convenție, sub aspectul său penal, nu este aplicabil în lipsa unei „acuzatii în materie penală”. Curtea Europeană a stabilit că „o acuzație în materie penală” există din momentul în care o persoană este notificată oficial de către autoritatea competentă privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale sau din momentul în care situația sa a fost afectată în mod substanțial de acțiunile întreprinse de autorități în rezultatul unei suspiciuni la adresa sa (*Ibrahim și alții v. Regatul Unit* [MC], 13 septembrie 2016, § 249). Astfel, încheierea de încetare a procesului contravențional nu reprezintă o acuzație în materie penală. Prin urmare, autorul sesizării nu poate pretinde că este victima unei ingerințe în dreptul său de acces liber la justiție și dreptul la apărare.

19. Curtea reiterează că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De eventuala soluție a excepției de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument riscă să devină unul simulat, adică o *actio popularis*, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 94 din 7 iulie 2022, § 29).

20. Pornind de la interpretarea noțiunii de victimă stabilită în jurisprudența Curții Europene (a se vedea §§ 15-18 *supra*), Curtea reține

că prezenta excepție de neconstituționalitate nu este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

21. Pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 440 alin. (3) și 453 lit. b) din Codul contravențional, ridicată de dl Victor Coda, parte în dosarul nr. 4r-31/2022, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 23 decembrie 2022

DCC nr. 189

Dosarul nr. 166g/2022